

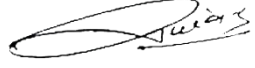
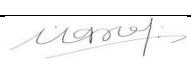
**Pt. Ravishankar Shukla University,
Raipur (C.G.), India 492010**

CURRICULUM & Syllabus
(Based on CBCS & LOCF)
M.A. Classics
(Semester System)

Semester: I-IV

Session: 2025-26 (सत्र के लिये प्रभावशील)

टीप:- सत्र 2024-26 के पाठ्यक्रम को सत्र 2025-27 के लिए यथावत् प्रभावशील किया जाता है।

Approved by	:		
Board of Studies	:	Prachya Sanskrit (Classics) BOS – (JYOTISHAM)	
Dates	:	16.05.2025	
Name of Chairman	:	Dr. Raghvendra Sharma	
Name of Member's	:	Dr. Bahuran Singh Patel	
		Dr. Hemant Sharma	
		Dr. Santosh Tiwari	
		Dr. Gyanesh Upadhyay	
		Shri Pankaj Panday	

एम.ए. क्लासिक्स

“ ज्योतिषम् ”

(परिचयः)

स्नातकोत्तर –ज्योतिषम् द्विवर्षात्मकं / चतुर्सत्रार्द्धात्मकं पाठ्यक्रमोऽस्ति । अत्र ज्योतिषस्य प्राच्यग्रन्थानां विविधावधारणानाम्, ज्योतिषशास्त्रीयविविधसिद्धान्तानां च अध्ययन-अध्यापनं क्रियते । ज्योतिषस्य मूलप्रवृत्तीनां ज्योतिर्विदां सृजनात्मकतायाः नवरचनाधर्मितायाः प्रतिभायाः च परिज्ञानाय विकासाय च पाठ्यक्रमोऽयं सम्पद्यते । अनेन विद्यार्थिषु नैतिकतायाः गणितविद्यायाः फलादेशस्य ज्ञानपिपासायाः समालोचनक्षमतायाः नेतृत्वक्षमतायाः अनुसन्धानप्रवृत्तेः व्युत्पत्तेश्च वृद्धिः सञ्जायते । ज्योतिषशास्त्रे पारङ्गताः भूत्वा आजीविकालाभाय शक्ताः भविष्यन्ति ।

Programme Outcomes - (फलितांशः) –

- ज्योतिषशास्त्रे विद्यमानविविधसिद्धान्तानां अवधारणानाञ्च विश्लेषणादीनां कौशलाभिवर्धनम् ।
- ज्योतिषशास्त्रानुसारेण जन्मकुण्डलीरचनासामर्थ्याधिगमनम् ।
- ज्योतिषशास्त्रानुसारेण शुभाशुभमुहूर्तज्ञानम् ।
- ज्योतिषशास्त्रानुसारेण जन्मकुण्डलीरचनासामर्थ्याधिगमनेन जातकफलादेशकौशलाभिवर्धनम् ।
- ज्योतिर्विद्यासंरक्षणाय ग्रहगणितादीनां ज्ञानम् ।
- ज्योतिर्विद्याविषयकशोधप्रवृत्तेः अभिवर्धनम् ।
- ज्योतिर्विद्यायाः वास्तुशास्त्ररमलशास्त्रादीनाम् अनेकासां शाखानां ज्ञानम् ।
- नेट् सेट् परीक्षोत्तीरणाय कौशलाभिवर्धनम् ।

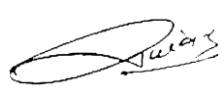
Programme Specific Outcomes -

- ज्योतिषशास्त्रस्य विविधसिद्धान्तानाम् उन्नतज्ञानप्रदानम् ।
- ज्योतिषशास्त्रे अनुसन्धानप्रवृत्तिविकासः उच्चशिक्षाप्राप्तये सशक्तछात्रनिर्माणः च ।
- विद्यार्थिषु विश्लेषणात्मकतायाः विवेचनात्मकतायाः तार्किकक्षमतायाः रचनात्मकतादि गुणानां विकासः ।
- आधुनिकतकनीकेः ज्योतिषशास्त्रदृष्ट्या कौशलविकासः ।
- प्राचीनार्वाचीनाचार्याणां ज्योतिषशास्त्रविषयकंसमसामयिकचिन्तनस्य अध्ययनम् ।

एम.ए.कलासिक्स
(ज्योतिषम्)

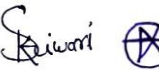
Specification of Course	Semester	No. of Courses	Credits
Core	I-IV	14	70
Elective	III-IV	06	30
Total		20	100

एम.ए.कलासिक्स
ज्योतिषम्
PROGRAMME STRUCTURE

Semester	Course Nature	Course Code	Course Title	Course Type (T/P)	Hrs./Week घण्टे/सप्ताह	Credits	Marks		
							CIA	ESE	Total
प्रथम सेमेस्टर	Core	JYO110	जातकपारिजातः - I	T	5	5	30	70	100
	Core	JYO120	जातकपारिजातः - II	T	5	5	30	70	100
	Core	JYO130	गणकतरङ्गिणी	T	5	5	30	70	100
	Core	JYO140	सर्वानन्दकरणम्	T	5	5	30	70	100
	Core	JYO150	धराभ्रमः	T	5	5	30	70	100
द्वितीय सेमेस्टर	Core	JYO210	वास्तवचन्द्रशृङ्गोन्नतिसाधनम्	T	5	5	30	70	100
	Core	JYO220	सिद्धान्तशिरोमणिः (गोलाध्यायः)	T	5	5	30	70	100
	Core	JYO230	सिद्धान्ततत्त्वविवेकः	T	5	5	30	70	100
	Core	JYO240	सूर्यसिद्धान्तः	T	5	5	30	70	100
	Core	JYO250	सारावली	T	5	5	30	70	100
तृतीय सेमेस्टर	Core	JYO310	भारतीयकुण्डलीविज्ञानम्	T	5	5	30	70	100
	Core	JYO320	सिद्धान्तशिरोमणिः (ग्रहगणिताध्यायः)	T	5	5	30	70	100
	Elective (Select any one)	JYO331	भारतीयदर्शनानि	T	5	5	30	70	100
		JYO332	महाभारतं रासपञ्चाध्यायी च	T	5	5	30	70	100
	Elective (Select any one)	JYO341	भाषाविज्ञानम्	T	5	5	30	70	100
		JYO342	संस्कृतपत्रकारिता	T	5	5	30	70	100
	Elective (Select any one)	JYO351	धर्मशास्त्रम्	T	5	5	30	70	100
		JYO352	ज्योतिषशास्त्रम्	T	5	5	30	70	100
चतुर्थ सेमेस्टर	Core	JYO410	जातकालङ्कारः रमलनवरत्नं च	T	5	5	30	70	100
	Core	JYO420	वृहत्संहिता (वास्तुविद्याध्यायः)	T	5	5	30	70	100
	Elective (Select any one)	JYO431	अर्थशास्त्रम्	T	5	5	30	70	100
		JYO432	पालिः प्राकृत-अपभ्रंशञ्च	T	5	5	30	70	100
	Elective (Select any one)	JYO441	दृश्यकाव्यम्	T	5	5	30	70	100
		JYO442	शोधप्रविधिः	T	5	5	30	70	100

Programme Articulation Matrix:

Following matrix depicts the correlation between all the courses of the programme and Programme Outcomes

Course Code	Pos											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
JYO 110	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	×	√
JYO 120	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	×	√
JYO 130	√	√	√	√	√	×	√	√	×	√	√	√	×	√	×	√
JYO 140	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	×	√
JYO 150	√	√	√	√	√	√	√	×	×	√	√	√	√	√	×	×
JYO 210	√	√	√	√	√	√	√	×	×	√	√	√	√	√	×	√
JYO 220	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	×	√
JYO 230	√	√	√	√	√	×	√	√	×	√	√	√	×	√	×	×
JYO 240	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	×	×
JYO 250	√	√	√	√	√	√	√	×	×	√	√	√	√	√	×	×
JYO 310	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	×	×
JYO 320	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	×	√
JYO 331	√	√	×	×	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
JYO 332	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	√
JYO 341	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
JYO 342	√	×	×	×	√	√	√	×	×	√	√	×	√	√	√	×
JYO 351	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	√	×	√	×
JYO 352	√	√	√	×	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	√
JYO 410	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	×	√
JYO 420	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	×	√
JYO 431	×	√	×	√	√	×	√	×	√	×	×	√	√	√	√	√
JYO 432	√	√	√	√	√	×	√	√	×	√	√	√	√	√	√	√
JYO 441	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
JYO 442	√	√	√	√	√	√	√	×	×	√	√	√	√	√	√	×
JYO 451	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
JYO 452	×	√	√	√	√	×	√	×	×	√	√	×	√	√	√	√
No. of courses mapping the PO/PSO	24	25	23	23	25	19	26	18	7	25	25	24	24	25	12	18

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-I

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	1	I
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-110	जातकपारिजातः - I		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective(LO):

राशिशीलाध्याय-पठानान्तरं छात्राणां कृते राशीनां स्वरूपविभिन्नसंज्ञागुणतत्वादीनां विस्तृतबोधो भविष्यति। कालपुरुषस्याङ्गं सदृशं मानवजीवने अपि राशीनां प्रभावमवगन्तुं समर्थाः भविष्यन्ति। दशवर्गाध्ययनेन ग्रहाणां बालबोधो सूक्ष्मफलविमर्शः कर्तुं शक्यन्ति।

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	अस्य पाठ्यक्रमस्यान्ते छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति। :-	
1	ग्रन्थस्य ग्रन्थकारस्य च परिचयः, राशिनां संज्ञा-स्वरूपवर्णनादि ज्ञानं, राशिनां भावविशेषे बलित्वं धातुमूलजीवादि संज्ञा, राशिनां स्वामी ग्रहाणां त्रिकोण-मूलत्रिकोण-उच्चनीच-दशवर्गादि ज्ञानं भविष्यति।	U
2	ग्रहाणां दशवर्गाः षड्वर्गाः सप्तवर्गाश्च, भावानां नामानि कैद्रादिसंज्ञाः, राशिनामूदयमानानि वासः देशाः प्लवत्वादि ज्ञानं भविष्यति। :-	Ap
3	ग्रहाणां कालात्मादिः शुभाशुभत्वादिः बाल्य-वृद्धवयादि ,वर्ण -द्रव्य-रत्न- वस्त्र- प्रदेश-जाति-कक्षा क्रम -दृष्ट्यादिज्ञानं भविष्यति।	U
4	ग्रहणां दृग्बल - स्थानबल-दिग्बल -कालबल- चेष्टाबल-निसर्गबल-बलसंख्या- तात्कालिक-नैसर्गिक -पञ्चधा मैत्री भावकारकत्वं , स्थानविशेषे शुभाशुभफलादिज्ञानं भविष्यति।	An
5	ग्रहाणां स्थिति-विफलता-दोषापहरण-पीडाकरणप्रकार-राशौफलपरिपाक-धातुजरोगे तत्पतिपूजन-बाल्यावस्था-फलदानकालादि ज्ञानं भविष्यति।	U

C:CognitiveLevels(R-Remember;U-Understanding;Ap-Apply;An-Analyze;E-Evaluate;C-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO \ CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
C01	3	3	3	-	1	-	3	1	-	-	-	3	1	-	-	-
C02	3	3	3	1	1	1	3	-	-	-	-	3	2	-	-	3
C03	3	3	3	1	1	1	3	-	-	2	-	3	2	-	-	2
C04	3	3	3	1	1	2	3	1	-	2	1	3	2	-	-	-
C05	3	3	3	1	1	-	2	-	-	2	2	3	2	3	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.of Lectures	CO No.
I	जातकपारिजाततः राशिशीलाध्यायस्य आदितः 30 पर्यन्तम् श्लोकाः	15	1
II	जातकपारिजाततः राशिशीलाध्यायस्य 31 तः समाप्तिपर्यन्तम् श्लोकाः	15	2
III	जातकपारिजाततः ग्रहनामस्वरूपगुणभेदाध्यायस्य आदितः 30 पर्यन्तम् श्लोकाः	15	3
IV	जातकपारिजाततः ग्रहनामस्वरूपगुणभेदाध्यायस्य 31तः 60 पर्यन्तम् श्लोकाः	15	4
V	जातकपारिजाततः ग्रहनामस्वरूपगुणभेदाध्यायस्य 61तः समाप्तिपर्यन्तम् श्लोकाः	15	5

BooksRecommended:**जातकपारिजातः**

(पं.श्रीकपिलेश्वरशास्त्रिणा समाख्यया सुधाशालिनी टीका)

ReferenceBooks: डॉ.हरिशङ्कर पाठक ' जया ' हिन्दी व्याख्योपेतः

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-I

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	1	I
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO -120	जातकपारिजातः - II		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective(LO):

मानवात् अन्ययोनीनां (अण्डज-उद्भिजादि)जातानां जीवानां फलज्ञानमपि ज्योतिषशास्त्रानुसारं कर्तुं शक्यते । तेषां जीवानां ग्रहानुसारेण फलादेशकरणार्थं छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति। जन्मकालात् एव जातकानां जीवनकालस्यावधिं ज्ञानं ग्रहाधारेण ज्ञातुं समर्थाः भविष्यन्ति । बालकस्य सदयोरिष्टम् सगर्भमातृमरणज्ञानम्, इत्यादि अरिष्टसम्बन्धितविश्लेषणं कर्तुं छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति।

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	अस्य पाठ्यक्रमस्यान्ते छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति। :-	
1	वियोनिजन्मज्ञानप्रकारः, पशुजन्मविशेषज्ञानम् , निषेकविधिः गर्भधारण- गर्भसम्भवयोगाः षट्कलीबयोगाः यमलादियोगाः सर्पवेष्टितजन्मयोगादीनां ज्ञानं भविष्यन्ति ।	Ap
2	प्रसूतिकालज्ञानं जन्मेष्टकालानयनं संस्करविहीन - पितृपरोक्ष कुमारिपुत्र - दत्तकपुत्रसाधक - जारकत्वसाधक - परजातपरिहार - मात्रात्यक्तविनाशयोगादीनां ज्ञानं तथा प्रसवस्थानं प्रसूतिशयनं सूतिगृहदिशा जातस्यस्वरूपज्ञानं जाताङ्गे चिह्नादीनां ज्ञानं भविष्यन्ति ।	Ap
3	द्वादशाब्दीमध्ये आयुषोऽनिश्चितता, अरिष्टपूर्वकमायुषां भेदाः, अरिष्टग्रहस्थितिः, पित्रादीनामरिष्टयोगाः , सगर्भायाः मरणम्, जातस्य मातृमरणम्, गर्भमासेश्वराः, गर्भसुखयोगः, जातस्य पितृमरणम्, जातस्य मरणयोगाः, वर्षमध्ये मरणादीनां ज्ञानं भविष्यन्ति ।	Ap
4	विविध - अल्पायुर्योगानां ज्ञानं भविष्यन्ति ।	Ap

5	विविध - अरिष्टभङ्गानां तथा पूर्णायु - अमितायु - ब्रह्मपदप्राप्तियोगादीनां ज्ञानं भविष्यन्ति ।	AP
---	---	----

CL:CognitiveLevels(**R**-Remember;**U**-Understanding;**Ap**-Apply;**An**-Analyze;**E**-Evaluate;**C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
C01	3	3	3	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	3
C02	3	3	3	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	3
C03	3	3	3	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	2
C04	3	3	3	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	2
C05	3	3	3	1	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	जातकपारिजाततः वियोनिजन्माद्यध्यायस्य आदितः 40 पर्यन्तम् श्लोकाः	15	1
II	जातकपारिजाततः वियोनिजन्माद्यध्यायस्य 41 तः समाप्तिपर्यन्तम् श्लोकाः	15	2
III	जातकपारिजाततः अरिष्टाध्यायस्य आदितः 35 पर्यन्तम् श्लोकाः	15	3
IV	जातकपारिजाततः अरिष्टाध्यायस्य 36 तः 70 पर्यन्तम् श्लोकाः	15	4
V	जातकपारिजाततः अरिष्टाध्यायस्य 71तः समाप्तिपर्यन्तम् श्लोकाः	15	5

BooksRecommended:

जातकपारिजातः

(पं.श्रीकपिलेश्वरशास्त्रिणा समाख्यया सुधाशालिनी टीका)

1.ReferenceBooks:

जातकपारिजातः

डॉ.हरिशङ्कर पाठक ' जया ' हिन्दी व्याख्योपेतः

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-I

Program	Subject	Year	Semester
M.A	ज्योतिषम्	1	I
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-130	गणकतरङ्गिणी		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective(LO):

ज्योतिषशास्त्रस्येतिहासविषयमवगम्य कालानुसारं ग्रन्थकारस्य सम्यक्तया परिचयमवगन्तुं समर्थो भविष्यति ।

CourseOutcomes(CO):

CO No .	ExpectedCourseOutcomes	CL
	अस्य पाठ्यक्रमस्यान्ते छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति :-	
1	आर्यभट्टादि-प्रमुखगणकानां तेषां सिद्धान्तानाञ्च परिज्ञानम्।	R
2	केशवार्कादि-प्रमुखगणकानां तेषां सिद्धान्तानाञ्च परिज्ञानम्।	R
3	दुण्डीराजादि-प्रमुखगणकानां तेषां सिद्धान्तानाञ्च परिज्ञानम्।	R
4	बलभद्रादि-प्रमुखगणकानां तेषां सिद्धान्तानाञ्च परिज्ञानम्।	R
5	बालकृष्णज्योतिष्यादि-प्रमुखगणकानां तेषां सिद्धान्तानाञ्च परिज्ञानम्।	R

CL:CognitiveLevelsCognitiveLevel:R-Remember;U-Understanding;Ap-Apply;An-Analyze;B-Evaluate;C-Create.

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
C01	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	3
C02	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	1
C03	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	-
C04	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	-
C05	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	1

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLectures	CO No.
I	गणकतरङ्गिणीतः आर्यभट्टगणकतः बल्लालसेनगणकपर्यन्तम्	15	1
II	गणकतरङ्गिणीतः केशववार्कगणकतः सूर्यगणकपर्यन्तम्	15	2
III	गणकतरङ्गिणीतः दुण्डिराजगणकतः शिवदैवज्ञगणकपर्यन्तम्	15	3
IV	गणकतरङ्गिणीतः बलभद्रमिश्रगणकतः परमसुखोपाध्यायगणकपर्यन्तम्	15	4
V	गणकतरङ्गिणीतः बालकृष्णज्योतिषीगणकतः समाप्तिपर्यन्तम्	15	5

BooksRecommended:

महामहोपाध्यायपण्डितसुधाकर द्विवेदीकृत

गणकतरङ्गिणी

सम्पादक :

डॉ. भारतभूषण मिश्र

ज्योतिष विभाग श्री रणवीर केन्द्रिय संस्कृत विद्यापीठ जम्मू

ReferenceBooks:

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-I

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	1	I
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-140	सर्वानन्दकरणम्		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective(LO):

सर्वानन्दकरणग्रन्थे ग्रहाणां सोदाहरणं गणितमवगम्य तेषां पञ्चाङ्गादिनिर्माणं कर्तुं सिद्धो भविष्यति ।
ग्रन्थस्य ग्रहणाधिकारादिविषयानधीत्य तेषां गणितकर्तुं समर्थो भविष्यति ।

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	अस्य पाठ्यक्रमस्यान्ते छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति :-	
1	छात्राः अभीष्ट शकादारभ्य इष्टकालपर्यन्तं अहर्गणावगमने दक्षाः भविष्यन्ति ततः परं मध्यमग्रहानयने प्रवृत्ताः भविष्यन्ति। छात्राः अहर्गणाधारीकृत्यं सोपपत्तिकं मध्यमग्रहसाधने दक्षाः भविष्यन्ति। छात्राः ग्रहस्पष्टीकरणाय ग्रहाणां भुजकोटी ज्ञाने समर्थाः भविष्यन्ति।	U
2	छात्राः ग्रहस्पष्टीकरणप्रक्रियायां, मन्दकेन्द्रसाधनपुरस्सर रविचन्द्रयोः मन्दफलानयनज्ञाने, स्पष्ट गतिसाधने च समर्थाः भविष्यन्ति। छात्राः, मंकोदयस्य स्वदेशीयमानातयनाय पनभाजानपूर्वक नरमण्डसाधने समर्थाः भविष्यन्ति। छात्राः चरकालमाधनभुजफलसाधनज्ञानेन अयनानं ज्ञाने दक्षाः भविष्यन्ति। छात्राः पञ्चाङ्ग ज्ञानेन तिथि-वार-नक्षत्र-करणयोगादि अनुरोधेन मुहूर्तादिनिर्धारणे दक्षाः भविष्यन्ति।	U
3	सूक्ष्मचन्द्रानयनं, चन्द्रसूक्ष्मगतिसाधनम्, पर्वान्ते चन्द्रशरसाधनादि भूभागासखग्राससाधनं, स्पर्शमोक्षकालसाधनादि ज्ञातुं शक्यन्ति।	U
4	भोगशराभ्यां क्रांतिसाधनम्, विषुवांशसाधनं, दर्शकालसाधनार्थमनुपातं, स्फुटलम्बनसाधनम्, नतिदृश्यबाणसाधनं, ग्राससाधनं ग्रहणकालसाधनं	U

	च,खग्रासकंकणग्रहणसाधनम्,पूर्णग्रासकंकणग्रहणसंयुक्तस्थानादि ज्ञातुं शक्यन्ति।	
5	सूर्यातिक्रमणाधिकारःउद यास्ताद्याधिकारःअगस्त्यलोपदर्शनम्,नव्यचंद्रदर्शनसाधनम्,चंद्रशृंगोन्नतिसाधनम्,रोहि णीशकटभेदः, महापाताधिकारः,भुजज्याकोष्ठका,स्पर्शज्याकोष्ठकादि ज्ञातुं शक्यन्ति।	Ap

CL:CognitiveLevels(R-Remember;U-Understanding;Ap-Apply;An-Analyze;E-Evaluate;C-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
C01	3	3	3	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	3
C02	3	3	3	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	3
C03	3	3	3	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	3
C04	3	3	3	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	3
C05	3	3	3	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	1

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	सर्वानन्दकरणतः मध्यमाधिकार-स्पष्टाधिकारौ	15	1
II	सर्वानन्दकरणतः सप्तताराधिकार-त्रिप्रश्नाधिकारौ	15	2
III	सर्वानन्दकरणतः उपकरणाधिकार-चन्द्रग्रहणाधिकारौ	15	3
IV	सर्वानन्दकरणतः विपरिणामाधिकार-सूर्यग्रहणाधिकारौ	15	4
V	सर्वानन्दकरणतः सूर्यातिक्रमणाधिकारतः समाप्तिपर्यन्तम्	15	5

BooksRecommended:

सर्वानन्दकरणम्

(स्वकृतव्याख्योदाहरणसमलंकृतम् कौशिककुलोत्पन्नेन आपटेइत्युपाहसदाशिवात्मजेन गोविंदगणकेन विरचितं शंकर रामचंद्र दाते इत्यनेन पुण्यपत्तने लोकसंग्रहमुद्रणालये मुद्रितं ग्रंथकर्जा उज्जयिन्यां वेधशालाकार्यालये प्रकाशितं च ।

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-I

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	1	I
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-150	धराभ्रमः		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

अत्र प्राच्य-पाश्चात्यविदुषां परस्परं शास्त्रार्थविधिरूपेण सप्रमाणं तर्काण्युपस्थाप्यान्त्ये वैदिकमतानामाधारेण भुवः एव स्थिरत्वमन्येषां ग्रहाणां तु परिभ्रमणमिति ज्ञातुं समर्थो भविष्यति।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	अस्य पाठ्यक्रमस्यान्ते छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति :-	
1	भूगोलचलनविषये प्राचीननवीनाचार्याणां मत परिज्ञानम्।	An
2	ब्रह्माण्डस्यब्रह्माण्डे भूमण्डलस्य च ज्ञाने दक्षः भविष्यति।	An
3	पृथिव्या स्वरूपादिज्ञान विषये पटुः भविष्यति ।	An
4	भूमेराधारपरम्पराज्ञानम् पृथिव्याः गोलाकृतिज्ञाने च निपुणः भविष्यति ।	An
5	भूभ्रमणपरिज्ञाने कुशलो भविष्यति ।	An

CL: CognitiveLevels (**R**-Remember; **U**-Understanding; **Ap**-Apply; **An**-Analyze; **E**-Evaluate; **C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
C01	3	3	3	2	2	1	2	-	-	2	2	3	1	1	-	-
C02	3	3	3	2	2	1	2	-	-	2	2	3	1	1	-	-
C03	3	3	3	2	2	1	2	-	-	2	2	3	1	1	-	-
C04	3	3	3	2	2	1	2	-	-	2	2	3	1	1	-	-
C05	3	3	3	1	2	1	2	-	-	2	2	3	1	1	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	धराभ्रमः आदितः 10 पर्यन्तम् श्लोकाः	15	1
II	धराभ्रमः 11तः 20 पर्यन्तम् श्लोकाः	15	2
III	धराभ्रमः 21तः 30 पर्यन्तम् श्लोकाः	15	3
IV	धराभ्रमः 31तः 40 पर्यन्तम् श्लोकाः	15	4
V	धराभ्रमः 41तः 48पर्यन्तम् श्लोकाः	15	5

BooksRecommended:

1. धराभ्रमः

पं.श्रीसुधाकरद्विवेदीनिर्मितः

ReferenceBooks:

1. म.म. सुधाकरद्विवेदिप्रणीतः

धराभ्रमः

सम्पादकः डॉ. विनोद कुमार शर्मा

एसोसिएट प्रोफेसर एवं विभागाध्यक्ष (ज्योतिष विभाग)

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-II

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	1	II
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-210	वास्तवचन्द्रशृङ्गोन्नतिसाधनम्		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

वास्तवचन्द्रशृङ्गोन्नतिग्रन्थस्य परिचयं प्राप्य विषयोस्योपस्थापनं कर्तुं शक्यति। सिद्धान्तज्योतिषस्य वास्तवचन्द्र शृङ्गोन्नतिसाधनमवगत्य तेषां तिथ्यादीनामनुसारं चन्द्रस्य शृङ्गोन्नतिविश्लेषणे परीपक्वो भविष्यति

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	: अस्य पाठ्यक्रमस्यान्ते छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति। :-	
1	वास्तवचन्द्रशृङ्गोन्नतिग्रन्थस्य परिचयं प्राप्य विषयोस्योपस्थापनं कर्तुं शक्यति । वराहमिहिरोक्तशृङ्गोन्नतिविषयं दृष्ट्वा पूर्वज्ञानमवाप्य नूतनज्ञानाय प्रवृत्तो भविष्यति ।	U
2	चन्द्रविम्बस्य दृश्यभागव्यवस्था, काल्पनिक स्पर्शरेखाकरणविधिं ज्ञात्वा स्वदृश्य वृत्तस्य केन्द्रमन्वेषणं कर्तुं शक्यति। वास्तवचन्द्रशृङ्गोन्नतिग्रन्थस्य परिलेखोपकरणानां परिचयमवाप्य क्रमिकोपकरणानि विषयं ज्ञातुं शक्यति।	U
3	दृश्यवृत्तव्यासार्धसाधनं विम्बीयनतांशसाधनविधिं सितांशसाधनञ्च ज्ञात्वा एतेषां विषयाणां गूढज्ञानाय प्रेरितो भविष्यति। भुजफलसाधनगणितस्य ज्ञानमवाप्य तेषां गणितकर्मणि अनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति।	U
4	सूर्यसिद्धान्तोक्तशुक्लाङ्गुलसाधनज्ञानं सम्प्राप्य तेषां दृक् सिद्धगणितमध्ययने दक्षो भविष्यति। सितांशसाधने भास्करस्य मतं ज्ञात्वा साम्प्रतिवेधकरणाय समुचितमस्ति न वा एतस्य अनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति।	U

5	सितांशसाधने भास्करस्य मतं ज्ञात्वा साम्प्रतिवेधकरणाय समुचितमस्ति न वा एतस्य अनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति। दिग्वलनादिव्यवस्था श्रृङ्गाग्रीय नतांशसाधनप्रकारः परिलेखविधिवासना च प्रविधिं ज्ञात्वा एतेषां दर्शयितुं प्रयोगे समर्थो भविष्यति।	U
---	---	---

CL: Cognitive Levels (R-Remember; U-Understanding; Ap-Apply; An-Analyze; E-Evaluate; C-Create).

CO-PO/PSO Mapping for the course:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
C01	3	3	3	1	2	1	2	-	-	3	3	3	3	2	-	-
C02	3	3	3	1	2	1	2	-	-	3	3	3	3	2	-	3
C03	3	3	3	1	2	1	2	-	-	3	3	3	3	2	-	2
C04	3	3	3	1	2	1	2	-	-	3	3	3	3	2	-	-
C05	3	3	3	1	2	1	2	-	-	3	2	3	3	2	-	1

"3"-Strong; "2"-Moderate; "1"-Low; "-"-No Correlation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No. of Lectures	CO No.
I	वास्तवचन्द्रशृङ्गोन्नतिसाधनम् आदितः 18 पर्यन्तम् श्लोकाः	15	1
II	वास्तवचन्द्रशृङ्गोन्नतिसाधनम् 19 तः 36 श्लोकाः	15	2
III	वास्तवचन्द्रशृङ्गोन्नतिसाधनम् 37 तः 54 पर्यन्तम् श्लोकाः .	15	3
IV	वास्तवचन्द्रशृङ्गोन्नतिसाधनम् 55 तः 72 पर्यन्तम् श्लोकाः	15	4
V	वास्तवचन्द्रशृङ्गोन्नतिसाधनम् 73 तः समाप्तिपर्यन्तम् श्लोकाः	15	5

Books Recommended:

वास्तवचन्द्रशृङ्गोन्नतिसाधनम्, म०म० पण्डितप्रवरश्रीसुधाकरद्विवेदिविरचितम् श्रीगङ्गाधर मिश्रमैथिलेन कृतया 'निरञ्ज' 'भिधव्याख्यया 'उन्नततर्जनी' संज्ञकवासनया व समलङ्कृतम् ज्यौ० आ० ज्यौ० तो० पं० बलदेवमिश्रेण परिशोधितं टिप्पण्या च संयोजितम्

Reference Books:

वास्तवचन्द्रशृङ्गोन्नतिसाधनम्, (जयनाम हिन्दी टीका सहित) व्याख्याकार पं. सत्यदेव शर्मा

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-II

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	1	II
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-220	सिद्धान्तशिरोमणिः (गोलाध्याय)		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective(LO):

भास्कराचार्यस्य गोलाध्यायस्य गोलविषयमधीत्य प्रायोगिकं प्रति रुचिः खगोलयन्त्रस्य वेधशालायाश्च प्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	अस्य पाठ्यक्रमस्यान्ते छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति। :-	
1	भूगोलखगोलसम्बद्धविषयाणां ज्ञानार्थं सक्षमो भविष्यन्ति	U
2	भूगोलस्थिविभिन्नदेशानां दिव्यवस्थायाः ज्ञानं कर्तुं समर्थो भविष्यति।ग्रहाणां पूर्वाभिमुखगतिज्ञाने प्रायोगिकज्ञानं प्रति रुचिर्भविष्यति। गोलबन्धनस्य ज्ञानं भविष्यति।	U
3	चरस्थानस्य, चरकालस्यस, चरकलस्य धनर्णवासनां विज्ञाय सूर्योदयास्तज्ञानं कर्तुं शक्यन्ति। शरस्य स्पष्टीकरणे दक्षो भविष्यति ग्रहाणामुदयेऽस्ते च दृक्कर्मकारणं ज्ञातुं शक्यति।	U
4	यन्त्राध्यायारम्भोक्तैः गोल-नाडीतलय-यष्टि-शङ्कु-घटी-चक्र-चाप-तुर्य फलक- धीयन्त्रनामभिः परिचितो भूत्वा यन्त्रनिर्माणे वेधविधौ च दक्षो भविष्यति।	U
5	सिद्धान्तज्योतिषविषयकं गूढप्रश्नानां समाधाने दक्षो भविष्यन्ति ।	U

CL: CognitiveLevels (R-Remember; U-Understanding; Ap-Apply; An-Analyze; E-Evaluate; C-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
C01	3	3	2	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	1
C02	3	3	2	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
C03	3	3	2	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
C04	3	3	2	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
C05	3	3	2	1	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLectures	CO No.
I	गोलाध्यायस्य गोलप्रशंसातः भुवनकोशपर्यन्तम्	15	1
II	गोलाध्यायस्य मध्यगतिवासनातः गोलबन्धाधिकारपर्यन्तम्	15	2
III	गोलाध्यायस्य त्रिप्रश्नवासनातः दृक्कर्मवासनापर्यन्तम्	15	3
IV	गोलाध्यायस्य शृङ्गोन्नतिवासनातः ऋतुवर्णनपर्यन्तम्	15	4
V	गोलाध्यायस्य प्रश्नाध्यायतः समाप्तिपर्यन्तम्	15	5

BooksRecommended:

श्रीमद्भास्कराचार्यविरचितः सिद्धान्तशिरोमणिः वासनाभाष्यसहितः

1.ReferenceBooks:

श्रीमद्भास्कराचार्यविरचितः सिद्धान्तशिरोमणिः - गोलाध्यायः व्याख्याकारः श्री पं.केदारदत्त जोशी

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-II

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	1	II
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-230	सिद्धान्ततत्त्वविवेकः		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

ग्रहाणां बिम्बसम्बन्धित-परिचयमवाप्य तेषां प्रतिपादनं कर्तुं शक्यति। दृश्यादृश्य बिम्बस्य परिज्ञानं, रविविम्बगतच्छिद्रत्व तथा अर्कोव विम्बानां सदोज्ज्वलादिविषयाणां विज्ञाय नूतनबिम्बज्ञातुं, खगोलम् परिचयमवाप्य विम्बकला-साधनविषये नूतनजिज्ञासा कर्तुं, विभिन्नविम्बानां परिमाणं ज्ञात्वा तस्य साधन प्रकारगणयितुं, द्वयोः बिम्बयो अवगम्य तयोः विम्बान्तरं केन्द्रान्तरञ्च साधने, बिम्बान्तसूत्रस्याल्पानल्पत्वविषयमवगत्य तेषां छायादैर्घ्यस्याल्पानल्पत्वविषयं व्याख्यातुं, मुनीश्वरोक्तदृश्यमासाधनसूत्रमवगम्य तस्मिन् सूत्रे गुणदोषविषये खण्डनमण्डनमधित्य नूतनज्ञानं प्रति प्रवृत्तो भविष्यति। तथा ग्रहणे अयनवलनस्य महत्वमवगाह्य तेषां गोलदृष्ट्या अध्ययनकर्तुं, 'क्रान्तिः' इत्यस्य विविधपरिस्थित्यावलोक्य तेषां गोले दर्शयितुं, ग्रहणे शरस्यावश्यकता विषयमधीत्य तेषां प्रयोगं कर्तुं, विम्बोदयास्तकाले प्रयुक्त विविधावयवानां बोध्य तेषामवयवानां गणित प्रयोगं कर्तुं शक्यति।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	अस्य पाठ्यक्रमस्यान्ते छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति। :-	
1	नवविधकालमानानां ज्ञातुं, सावनदिन-चान्द्रसौरमास-नक्षत्रदिन-पैत्रदैवदिनादि-भमण्डलभ्रमण-सृष्टिलक्षण-युगचरणादि-भूलोकादिस्थिति-ब्राह्ममान-सृष्ट्यादितो वर्तमानवर्षादि यावद्वर्षगणसाधन-ग्रहाणां प्राग्गतित्वं-ग्रहाणां भ्रमणमान-अधिमाससङ्ख्या- अवमादि ज्ञातुं शक्यन्ति।	U
2	कल्पालक्षण-अहर्गणानयन-अहर्गणाद्ग्रहानयनं गत्यानयन-ग्रहाणां	U

	मध्यमगतिकालमान-दीन साधन-सृष्ट्यादितःकृतयुगान्तपर्यन्तवर्षसंख्या-संवत्सरानयन-चान्द्रमासलक्षण-अधिमासक्षयमासयोर्लक्षण-ब्रह्माण्डगोलप्रमाण-नाडी-अहोरात्रवृत्त-कदम्बसंस्थान-क्रान्तिवृत्तरचना-गोलचलनव्यवस्था-ध्रुवस्याध्रुवत्व-भूगोलान्तर्ग्रहगोल-सिद्धविद्याधरगोलकथनपूर्वकं गोलभ्रमणक्रम-प्रवहभ्राम्यमाणगोल-आर्यभट्टोक्तभूभ्रमणखण्डन-गोलस्वरूप तत्भ्रमणक्रम-दृष्टनीलनभसःकारण-उक्तगोलानामेककेन्द्रत्वकरण-सभ्रमणक्रमपूर्वकजलगोलवर्णन-भूगोलस्वरूपं तदाधारनिराकरण-भूवोऽधःपतनशङ्कानिराकरण-भूमेर्वर्तुलत्वेयुक्त्यादीनां ज्ञातुं शक्यन्ति ।	
3	व्यासपरिधिप्रसङ्ग-वृत्तक्षेत्रफलानयन-भूव्यासपरिधिमान-स्वनिरक्षदेशप्रदेश-रेखादेशकथन-देशान्तर-तुलांशसंज्ञा-गर्भ-उदयास्तक्षितिजलक्षण-भूवाष्पादेवशीतादिसमुत्पत्ति-उल्कालक्षण-मेघलक्षण-भूकम्पादीनां ज्ञातुं शक्यन्ति ।	U
4	ज्यागणित-वर्गविधि-मूलानयन-क्षेत्रमिति-रेखावृत्त-व्यासरेखा-पूर्णज्या-गोल-समविषमकोणपरिभाषा-वर्गसमायत-विषमायत-त्रिभुज-समत्रिभुजलक्षण-त्रिभुजसाजात्यविचारदीनां ज्ञातुं शक्यन्ति ।	U
5	वृत्तादिप्रदर्शनपूर्वकमर्धज्यावश्यकता-ज्याकोटिज्योत्क्रमज्यात्रिभुजस्वरूप-द्विघ्नभुजांशज्या-त्रिघ्नभुजांशज्या-चतुर्घ्नभुजांशज्या-पंचगुणितभुजांशज्यादीनां ज्ञातुं शक्यन्ति ।	U

CL:CognitiveLevels(R-Remember;U-Understanding;Ap-Apply;An-Analyze;E-Evaluate;C-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
C01	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	-
C02	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	-
C03	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	-
C04	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	-
C05	3	3	3	1	2	-	2	1	-	2	2	3	-	2	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLectures	CO No.
I	सिद्धान्ततत्त्वविवेकतः मध्यमाधिकारस्य मानाध्यायः	15	1
II	सिद्धान्ततत्त्वविवेकतः मध्यमाधिकारस्य कल्पलक्षणतः निरक्षेतरदेशे	15	2

	पूर्वापरयोर्व्यवस्थावैचित्र्यपर्यन्तम्		
III	सिद्धान्ततत्त्वविवेकतः मध्यमाधिकारस्य व्यासपरिधिप्रसङ्गतः मध्यमाधिकारसमाप्तिपर्यन्तम्	15	3
IV	सिद्धान्ततत्त्वविवेकतः स्पष्टाधिकारस्य आदितः त्रिभुजसाजात्यविचारपर्यन्तम् I	15	4
V	सिद्धान्ततत्त्वविवेकतः ज्योत्पत्तिः सम्पूर्णा	15	5

BooksRecommended:

1.श्री कमलाकरभट्ट विरचितः

सिद्धान्ततत्त्वविवेकः

वासनाभाष्य सहितः

[प्रथमो भागः]

ReferenceBooks

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-II

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	1	II
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-240	सूर्यसिद्धान्तः		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

मयासुरतपोवर्णन-मयं प्रति सूर्योपदेशः विषये परिचयमवाप्य तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति।

कालभेद-चन्द्रसौरमासनिरूपणम्-सुरासुराणां दिनरात्रिव्यवस्थादिकं विषयेषु ज्ञात्वा कालविषये वक्तुं शक्यति। ग्रहाणां गतिकारण-गतिभेदेन भगणकाल-भगणपरिभाषा-ग्रहाणां ग्रहोच्चादीनां-युगे भगणप्रमाणादि सिद्धान्तान् परिज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो भविष्यति। भूपरिधिमान-रेखादेशस्य-नगराणि रेखादेशसापेक्ष-पूर्वापरान्तरज्ञान-वारप्रवृत्ति-स्पष्टभूपरिधि-देशान्तर-संस्कारड-इष्टकालिकग्रहसाधनम्-चन्द्रादीनां परमाविक्षेपकलाः सिद्धान्तान् ज्ञानेन तेषां व्यावहारिकजीवने प्रयोगे कुशलो भविष्यति। शीघ्रोच्चादीनां प्रभाव-गत्यन्तरे हेतु ग्रहे धनर्णत्व-पाताकर्षण-बुधशुक्रयोः वैशिष्ट्यम् चेति विषयान् वक्तुं शक्यति। ज्यापिण्डानां साधनम्, चतुर्विंशति ज्यापिण्डमानानि, उत्क्रमज्यापिण्डसाधनम्, साधितानि उत्क्रमज्यापिण्डानि, इष्टक्रान्तिसाधनम्, भुजकोटिज्ययोरानयनम्, अभीष्टांशानां ज्यासाधनम्, इष्टज्यातश्च ज्याचापानयनञ्चेति विषयान् ज्ञात्वा तेष्मामानयने दक्षो भविष्यति। दिक्साधनविधिं ज्ञात्वा तस्य प्रायोगिक कर्तुं शक्यति। शङ्कु-छाया-छायाकर्णानयनं विज्ञाय तेषामनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति। विभिन्नप्रकारेण पलभा-अक्षांश-लम्बांशादीनामानयने क्षमो भविष्यति।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	अस्य पाठ्यक्रमस्यान्ते छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति। :-	
1	मयासुरतपोवर्णन-मयं प्रति सूर्योपदेशः विषये परिचयमवाप्य तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति। कालभेद-चन्द्रसौरमासनिरूपणम्-सुरासुराणां दिनरात्रिव्यवस्थादिकं विषयेषु ज्ञात्वा कालविषये वक्तुं शक्यन्ति।	U

2	अवम-सावनपरिभाषा-युगे-कल्पे दिनादिसङ्ख्या-अहर्गण-मासवर्षयोरानयन-गौरवर्ष-भूव्यासपरिधि-स्पष्टपरिधि-देशान्तरादीनां ज्ञातुं शक्यन्ति।	U
3	मध्यस्पष्टग्रहयोभेद-ग्रहफले धनर्णतोपपत्ति-अष्टधागति-ज्यापिण्डसाधन- इष्टक्रान्ति-मन्दशीघ्रपरिधिसाधन-मन्द-शीघ्रफलसाधनादीनां ज्ञातुं शक्यन्ति।	U
4	स्फुटदिग्ज्ञान-इष्टछायाग्रज्ञान-छायाकर्णानयन-अयनांशसाधन-पलभा-लम्बांशक्षांश-मध्यच्छायातो रविसाधन-स्फुटान्मध्यार्कज्ञान-समण्डलेऽर्के छायादीनां ज्ञातुं शक्यन्ति।	U
5	इष्टकर्णात्कर्णवृत्त-कोणशङ्कु-कालनियमेन छायाज्ञान- छायातो नतकाल-कर्णाग्रतो रविज्ञान-राशीनां निरक्षोदयसाधनादीनां ज्ञातुं शक्यन्ति।	U

CL: Cognitive Levels (R-Remember; U-Understanding; Ap-Apply; An-Analyze; E-Evaluate; C-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	3	1	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
CO2	3	3	1	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
CO3	3	3	1	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
CO4	3	3	1	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
CO5	3	3	1	2	2	1	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.of Lectures	CO No.
I	सूर्यसिद्धान्ततः मध्यमाधिकारस्य आदितः अधिमासपर्यन्तम्	13	1
II	सूर्यसिद्धान्ततः मध्यमाधिकारस्य अवनसावनपरिभाषातः समाप्तिपर्यन्तम्	13	2
III	सूर्यसिद्धान्ततः तृतीय इकाई- स्पष्टाधिकारः सम्पूर्णः	16	3
IV	सूर्यसिद्धान्ततः त्रिप्रश्नाधिकारस्य आदितः सममण्डलेऽर्के छायाज्ञानपर्यन्तम्	18	4
V	सूर्यसिद्धान्ततः त्रिप्रश्नाधिकारस्य इष्टकर्णात्कर्णवृत्ताग्रातः समाप्तिपर्यन्तम्	15	5

Books recommended :

सूर्यसिद्धान्तः, मैथिल-पण्डित-श्रीकपिलेश्वरशास्त्रिणा श्रीतत्वामृतभाष्योपपत्ति-टिप्पणीभिर्विभूष्य सम्पादितः संशोधितञ्च

Reference Books:

1. श्रीरङ्गनाथविरचितया गूढार्थप्रकाशिकया व्याख्यया समन्वितः सूर्यसिद्धान्तः,

सोपपत्तिक-प्रकाशिकाहिन्दीव्याख्योपेतश्च सम्पादको व्याख्याकारश्च प्रो० रामचन्द्रपाण्डेयः

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-II

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	1	II
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-250	सारावली		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

नानाविध-शुभाशुभयोगानां ज्ञानं कृत्वा फलादेशं कर्तुं समर्थो भविष्यति। विविधराजयोगानां ज्ञानं कृत्वा तेषां प्रयोगं करिष्यति। नवग्रहाणां विविधस्थितिं ज्ञात्वा तेषां प्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति। अनफा सुनफा दुरुधरा केमद्रुमादिविभिन्नयोगानां ज्ञातुं समर्थाः भविष्यन्ति।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	अस्य पाठ्यक्रमस्यान्ते छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति। :-	
1	होराशास्त्रस्य महत्वं, राशि-ग्रह सम्बद्धविविधविषयानां ज्ञातुं शक्यन्ति।	AP
2	गर्भ-प्रसव-अरिष्टादिविविधयोगानां ज्ञातुं शक्यन्ति।	Ap
3	अनफा सुनफा दुरुधरा केमद्रुमादियोगानां ज्ञातुं शक्यन्ति।	AP
4	सन्यास-तपस्वी-प्रवाजक-नाभसादि योगानां ज्ञातुं शक्यन्ति।	Ap
5	ग्रहाणां दृष्टिविषये तथा द्वादशभावस्थितग्रहाणां विविध फलानि विसरे ज्ञातुं शक्यन्ति।	Ap

CL: CognitiveLevels(R-Remember; U-Understanding; Ap-Apply; An-Analyze; E-Evaluate; C-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	3	3	2	2	1	2	-	-	3	2	3	1	1	-	-

C02	3	3	3	2	2	1	2	-	-	3	2	3	1	1	-	-
C03	3	3	3	2	2	1	2	-	-	3	2	3	1	1	-	-
C04	3	3	3	2	2	1	2	-	-	3	2	3	1	1	-	-
C05	3	3	3	1	2	1	2	-	-	3	2	3	1	1	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.of Lectures	CO No.
I	सारावली प्रथमतः षडाध्यायाः	15	1
II	सारावली सप्तमात् द्वादशाध्यायं यावत्	16	2
III	सारावली त्रयोदशात् अष्टादशाध्यायं यावत्	15	3
IV	सारावली नवदशात् चतुर्विंशत्यध्यायं यावत्	14	4
V	सारावली पञ्चविंशतितः त्रिंशत्तथायां यावत्	15	5

Books Recommended:

श्रीमत्कल्याणवर्म-विरचिता

सारावली

“कान्तिमती” हिन्दी व्याख्या सहिता

व्याख्याकारः डॉ० मुरलीधर चतुर्वेदी

1. Reference Books:

कल्याण वर्मा विरचित

सारावली

(SARAVALI)

व्याख्याकार डॉ० सुरेशचन्द्र मिश्र ज्योतिषाचार्य, एम.ए., पी.एच.डी.

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-III

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	2	III
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-310	भारतीय-कुण्डली-विज्ञानम्		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

कुण्डलीनिर्माणविषयकं गणितं ज्ञातुं शक्यन्ति।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	अस्य पाठ्यक्रमस्यान्ते छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति। :-	
1	पञ्चाङ्गस्य पञ्चाङ्गानां परिचयं महत्त्वं च सम्प्राप्य दैनिकजीवने अस्य पञ्चाङ्गस्य उपयोगं कर्तुं शक्यन्ति।	Ap
2	कुण्डलीनिर्माणे ग्रहस्पष्टलग्नस्पष्टादिगणीतादीनां प्रक्रिया सम्यक् ज्ञात्वा ज्ञातस्य फलकथने छात्राः समर्था भविष्यन्ति।	U
3	षड्वर्गकुण्डलीनिर्माणज्ञानम्, ग्रहाणां परस्परं मैत्रीज्ञानम्, अवस्थाज्ञानम्, ग्रहाणां रेखाष्टकादिज्ञानं सम्प्राप्य छात्राः फलकथने समर्था भविष्यन्ति।	Ap
4	महादशा विंशोत्तरीदशा अन्तर्दशा अष्टोत्तरी दशा योगिनी दशादीनां विषये ज्ञातुं शक्यन्ति।	U
5	गुलिकेष्ट-होरालग्न-करकांशलग्न-ग्रहाणां बलादीनां विषये ज्ञातुं शक्यन्ति।	U

CL: CognitiveLevels(R-Remember; U-Understanding; Ap-Apply; An-Analyze; E-Evaluate; C-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
C01	3	3	2	1	2	-	2	1	-	2	1	3	1	2	-	-
C02	3	3	3	2	2	-	2	1	-	2	1	3	1	2	-	-
C03	3	3	3	2	2	1	2	1	-	3	1	3	1	2	-	-
C04	3	3	3	2	2	1	2	1	-	3	1	3	1	2	-	-
C05	3	3	3	1	2	1	2	1	-	3	1	3	1	2	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	भारतीय-कुण्डली-विज्ञानतः पंचांगप्रकरणम्	15	1
II	भारतीय-कुण्डली-विज्ञानतः कुण्डलीविधानप्रकरणस्य स्पष्टग्रहप्रयोजनतः विंशोपकबलानयनपर्यन्तम्	15	2
III	भारतीय-कुण्डली-विज्ञानतः कुण्डलीविधानप्रकरणस्य षड्वर्गविचारतः समाप्तिपर्यन्तम्	15	3
IV	भारतीय-कुण्डली-विज्ञानतः दशासाधनप्रकरणम्	15	4
V	भारतीय-कुण्डली-विज्ञानतः मिश्रप्रकरणम्	15	5

BooksRecommended:

भारतीय-कुण्डली-विज्ञान

लेखक स्व० (श्री) मीठालाल हिंमतराम ओझा

Reference Books

1. भारतीय कुण्डली विज्ञान

(कुण्डली-रचनार्थ सरल विधि, उसका अकाट्य फलादेश, प्रश्नशास्त्रीय रोचक विषयों से युक्त एवं व्यवहार और अनुभवसिद्ध सिद्धान्तों से युक्त सम्पूर्ण ग्रन्थ)

लेखन-सङ्कलन एवं सम्पादन

डॉ. सुरकान्त झा

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-III

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	2	III
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-320	सिद्धान्तशिरोमणिः (ग्रहगणिताध्यायः)		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

ज्योतिर्गणितग्रन्थस्य विषयानधिगत्य तेषां प्रयोग कर्तुं दक्षो भविष्यति ।

CourseOutcomes (CO

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	अस्य पाठ्यक्रमस्यान्ते छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति। :-	
1	षडङ्गेषु परिचिताः सन्तः ज्योतिषशास्त्रस्य वेदाङ्गेषु नेत्राङ्गत्वेन मुख्याङ्गत्वेनावगता भविष्यन्ति । खगोलमध्ये ध्रुवकीलकद्वये भूभ्रमण प्रदर्शनेन भचक्रस्य शीघ्रगत्या भ्रमेन ग्रहाणामूलपगत्या भ्रमणेन च परिचिताः भविष्यन्ति। कालमानानां विभागैः त्रुटि तत्परकाष्ठा कला-प्रण-पल-घटरी-मुहूर्त-दिन-मास वर्षादिभिः विकला-कला अंश-राशि- भगणादिभिश्चावगता भविष्यन्ति । सौरचान्द्र - सावन - नाक्षत्रमानानामुपपत्त्यावगता भविष्यन्ति ।	U
2	अभीष्टदेशीय लग्नाधने सक्षमी भविष्यति। विलोमगणितप्रविधिना लग्नात् जन्मकालानयने समर्थो भविष्यति। ग्रन्थोक्तप्रकारेण दिग्ज्ञानविधिमवगम्य प्रायोगिकविधिना सूक्ष्मदिग्ज्ञाने कुशलो भविष्यति।	Ap
3	भास्कराचार्योक्त सूर्यचन्द्रकक्षाव्यासार्थयोरन्य सिद्धान्तग्रन्थैः सह विश्लेषणं कर्तुं शक्यति। भास्कराचार्योक्त योजनात्मकसूर्यचन्द्रबिम्बयोरुपसिद्धान्तग्रन्थैः सह विश्लेषणं कर्तुं प्रेरितो भविष्यति। ग्रहणे ग्राससमानसाधनविधिमवगम्य वेधेन प्रयोगविधिमवगन्तुं प्रेरितो भविष्यति। ग्रासात् कालज्ञानेन ग्रहणारम्भकालस्य ज्ञानं कर्तुं	U

	समर्थो भविष्यति।सूर्यग्रहणारम्भप्रयोजनं विज्ञाय सूर्यग्रहणगणितं प्रति प्रेरितो भविष्यति।विभिन्न प्रकारैः लम्बनसाधने दक्षो भविष्यति।	
4	स्फुटनतिज्ञानेन ग्रहणकाले सूर्यात् चन्द्रस्योत्तरदक्षिणनतेर्ज्ञानं भविष्यति। नति संस्कृतेन वारेण स्थितिविमर्दयोः साधने प्रविणो भविष्यति।विक्षेपस्य क्रान्तिसंस्कारयोग्यतालक्षणज्ञानार्थं गोलज्ञानं प्रतिप्रेरितो भविष्यति।	An
5	आयनदृक्कर्मज्ञानेनायनदृग्ग्रहस्य ज्ञानं भविष्यति।शङ्कको स्पष्टीकरणेन छाया साधने सक्षमो भविष्यति।ग्रहाणां सूर्यान्त्रयूनाधिकमतिवशेन तेषामुदयास्तज्ञानं कर्तुं शक्यति।	Ap

CL: CognitiveLevels(R-Remember; U-Understanding; Ap-Apply; An-Analyze; E-Evaluate; C-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
C01	3	3	3	1	2	1	2	1	-	1	2	3	3	2	-	2
C02	3	3	3	1	2	1	2	1	-	1	2	3	3	2	-	1
C03	3	3	3	1	2	1	2	1	-	1	2	3	3	2	-	-
C04	3	3	3	1	2	1	2	2	-	1	2	3	3	2	-	-
C05	3	3	3	1	2	1	2	2	-	1	2	3	3	2	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	सिद्धान्तशिरोमणितः गणिताध्यायस्य मध्यमाधिकारतः स्पष्टाधिकारपर्यन्तम्	15	1
II	सिद्धान्तशिरोमणितः गणिताध्यायस्य त्रिप्रश्नाधिकारतः पर्वसम्भवाधिकारपर्यन्तम्	15	2
III	सिद्धान्तशिरोमणितः गणिताध्यायस्य चन्द्रग्रहणाधिकारतः सूर्यग्रहणाधिकारपर्यन्तम्	15	3
IV	सिद्धान्तशिरोमणितः गणिताध्यायस्य ग्रहच्छायाधिकारतः शृङ्गोन्नत्यधिकारपर्यन्तम्	15	4
V	सिद्धान्तशिरोमणितः गणिताध्यायस्य ग्रहयुत्यधिकारतः समाप्तिपर्यन्तम् श्लोकाः	15	5

BooksRecommended:

श्रीमद्भास्कराचार्यविरचितः सिद्धान्तशिरोमणिः वासनाभाष्यसहितः

ReferenceBooks:

श्रीमद्भास्कराचार्यविरचितः सिद्धान्तशिरोमणिः - गोलाध्यायः व्याख्याकारः श्री पं.केदारदत्त जोशी

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-III

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	2	III
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JY0-331	भारतीयदर्शनानि		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

भारतीयदर्शनानां सैद्धान्तिकपक्षपरिज्ञानम्।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	साङ्ख्यकारिकायां सत्कार्यवाद-तत्त्वमीमांसा-प्रमाणमीमांसा- प्रकृतिपुरुषस्वरूपादिपरिज्ञानम्।	U
2	पातञ्जलयोगसूत्रे अष्टाङ्गयोग-चित्तभूमि-चित्तवृत्तीनां परिज्ञानम्।	Ap
3	तर्कसंग्रहे तत्त्वमीमांसा-प्रमाणमीमांसा-परिज्ञानम्।	An
4	वेदान्तसारे पञ्चीकरण-अधिकारीविचार-विवर्तवाद-जीवन्मुक्ति-परिज्ञानम्।	Ap
5	अर्थसङ्ग्रहे धर्मलक्षण-भावनाविचार-विधिविचार-परिज्ञानम्।	E

CL: CognitiveLevels(**R**-Remember; **U**-Understanding; **Ap**-Apply; **An**-Analyze; **E**-Evaluate; **C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	2	2	-	1	1	3	1	2	2	2	1	2	3	2	3	2
CO2	1	3	1	-	2	2	1	1	1	1	3	2	1	1	3	1
CO3	3	2	1	-	3	1	2	1	2	1	2	1	1	2	3	1
CO4	3	1	-	1	2	2	3	2	3	2	1	2	2	1	3	1
CO5	2	2	-	1	3	2	1	3	2	1	2	2	2	1	3	1

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	साङ्ख्यकारिका-सत्कार्यवादः, तत्त्वमीमांसा, प्रमाणमीमांसा, प्रकृति-पुरुषस्वरूपः	15	1
II	पातञ्जलयोगसूत्रम्- अष्टांगयोगः चित्तभूमिः, चित्तवृत्तयश्च	15	2
III	तर्कसंग्रहः- तत्त्वमीमांसा, प्रमाणमीमांसा	15	3
IV	वेदान्तसारः- पञ्चीकरणम्, अधिकारीविचारः, विवर्तवादः, जीवन्मुक्तिः.	15	4
V	अर्थसंग्रहः- धर्मलक्षणम्, भावनाविचारः, विधिविचारः	15	5

Books Recommended:

- 1.साङ्ख्यकारिका, दो संतनारायण श्रीवास्तव, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन वाराणसी 2018
- 2.साङ्ख्यकारिका, पंडित ज्वाला प्रसाद गौड़, चौखम्बा विद्या भवन वाराणसी,
- 3.पातञ्जलयोगदर्शनम्, डॉ सुरेशचंद्र श्रीवास्तव, चौखम्बा सुरभरती प्रकाशन वाराणसी 2023
- 4.पातञ्जलयोगसूत्रवृत्तिः, डॉ विमल कर्नाटक चौखम्बा कृष्णदास अकादमी वाराणसी 2016
- 5.तर्कसंग्रहः, श्री कृष्ण वल्लभाचार्य, चौखम्बा संस्कृत सीरीज ऑफिस वाराणसी 2019
- 6.तर्कसंग्रहः, गोविंदाचार्य चौखम्बा और भारती प्रकाशन वाराणसी 2015
- 7.वेदान्तसारः, श्री रामशरण त्रिपाठी शास्त्री, चौखम्बा विद्या भवन वाराणसी 2018
- 8.वेदान्तसारः, डॉ रमाशंकर त्रिपाठी चौखम्बा ओरिएंटलिया दिल्ली 2005
- 9.अर्थसङ्ग्रहः डॉ दयाशंकर त्रिपाठी चौखम्बा विद्या भवन वाराणसी 2023
- 10.अर्थसङ्ग्रहः, डॉक्टर कामेश्वर नाथ मिश्रा चौखम्बा सुरभरती प्रकाशन वाराणसी 2012
- 11.अर्थसङ्ग्रहः, दो दयाशंकर शास्त्री चौखम्बा विद्या भवन वाराणसी 2023

ReferenceBooks:

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-III

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	2	III
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-332	महाभारतं रासपञ्चाध्यायी च		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		EA
100	30		70

LearningObjective(LO):

श्रीमद्भगवद्गीता-रासपञ्चाध्यायीग्रन्थयोः प्रमुखसिद्धान्तानाम् परिज्ञानम् ।

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	महाभारतस्य रासपञ्चाध्याय्याश्च परिज्ञानम्	U
2	महाभारतात् श्रीमद्भगवद्गीतायाः साङ्ख्ययोगपरिज्ञानम्	U
3	महाभारतात् श्रीमद्भगवद्गीताभक्तियोगपरिज्ञानम्	Ap
4	महाभारतात् श्रीमद्भगवद्गीतापुरुषोत्तमयोगपरिज्ञानम्	An
5	रासपञ्चाध्यायीतः प्रेमाभक्तिपरिज्ञानम्	U

CL:CognitiveLevels(**R**-Remember;**U**-Understanding;**Ap**-Apply;**An**-Analyze;**E**-Evaluate;**C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	2	3	3	1	1	1	2	1	-	2	2	3	2	2	2	1
CO2	3	3	2	1	1	3	3	2	1	2	2	3	1	1	1	1
CO3	2	3	3	1	1	2	2	2	-	1	1	2	3	3	2	3
CO4	3	1	2	2	1	2	1	1	1	2	2	3	2	2	3	2
CO5	3	3	3	1	1	1	2	3	-	3	3	2	2	2	1	2

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	महाभारतस्य रासपञ्चाध्याय्याश्च परिचयः	15	1
II	महाभारतात् श्रीमद्भगवद्गीता अध्याय 2	15	2
III	महाभारतात् श्रीमद्भगवद्गीता अध्याय 12	15	3
IV	महाभारतात् श्रीमद्भगवद्गीता अध्याय 15	15	4
V	रासपञ्चाध्यायी	15	5

Books Recommended:

1. श्रीमद्भागवत् महापुराण, व्यास, गीताप्रेस, गोरखपुर
2. श्रीमद्भगवद्गीता, व्यास, गीताप्रेस, गोरखपुर

ReferenceBooks:

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-III

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	2	III
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-341	भाषाविज्ञानम्		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		EA
100	30		70

LearningObjective (LO):

संस्कृतभाषाविज्ञानस्य सिद्धान्तानां परिज्ञानम्।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	भाषायाः लक्षण-उत्पत्ति-विकासादीनां परिज्ञानम्।	U
2	ध्वनियंत्रस्य ध्वनेरुत्पत्तेः ध्वनिग्रामादीनां च परिज्ञानम्।	U
3	भाषायाः वर्गीकरणस्य परिज्ञानम्।	Ap
4	भारोपीयभाषापरिवारस्य परिज्ञानम्।	An
5	वैदिकसंस्कृतलौकिकसंस्कृतयोः संस्कृतप्राकृतयोः तुलनात्मकाध्ययनस्य परिज्ञानम्।	E

CL: CognitiveLevels(**R**-Remember; **U**-Understanding; **Ap**-Apply; **An**-Analyze; **E**-Evaluate; **C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	2	3	3	1	-	3	2	2	2	3	3	2	3	3	2	1
CO2	3	2	2	1	1	3	2	1	2	3	3	2	3	3	1	2
CO3	3	3	3	1	-	3	2	2	1	2	2	3	2	2	1	2
CO4	2	1	1	1	-	3	2	2	2	3	3	2	3	3	1	1
CO5	3	3	2	1	1	3	2	2	2	3	3	2	3	3	1	2

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLectures	CO No.
I	भाषालक्षणम्, उत्पत्ति-विकासौ	15	1
II	ध्वनियन्त्रम्, ध्वनिनामुत्पत्तिः, ध्वनिग्रामः	14	2
III	आकृतिमूलकवर्गीकरणम्, पारिवारिकवर्गीकरणम्	14	3
IV	भारोपीयभाषापरिवारे हिन्द-ईरानीशाखा	20	4
V	वैदिकसंस्कृत-लौकिकसंस्कृतयोः संस्कृत-प्राकृतयोः तुलनात्मकमध्ययनम्	12	5

BooksRecommended:

- 1.भाषा विज्ञान, डॉ भोलानाथ तिवारी, किताब महल प्रकाशन, 2012
- 2.संस्कृत भाषा विज्ञान, डॉ कुंजविहारी पाण्डेय जगदीश संस्कृत पुस्तकालय जयपुर 2019
- 3.भाषाविज्ञान-सोपानम्, श्री मनोज कुमार द्विवेदी, चौखंबा सुरभारती प्रकाशन वाराणसी 2008

ReferenceBooks:

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-III

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	2	III
Course Code	Course Title		Course Type
JYO-342	संस्कृतपत्रकारिता		Elective
Credit	Hours Per Week(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
Maximum Marks		CIA	ESE
100	30		70

Learning Objective (LO):

संस्कृतपत्रकारितायाः परिज्ञानम्।

Course Outcomes (CO):

CO No.	Expected Course Outcomes	CL
	At the end of the course, the students will be able to:	
1	संस्कृतपत्रपत्रिकाणां क्रमिकविकासस्य परिज्ञानम्।	U
2	संस्कृतपत्रपत्रिकाणां महत्त्व-उद्देश्य-समस्यादीनां परिज्ञानम्।	Ap
3	सम्पादकानां व्यक्तित्वपरिज्ञानम्।	AP
4	स्वतन्त्र्यपूर्ववर्तिसंस्कृतपत्रपत्रिकाणां परिज्ञानम्।	An
5	स्वतन्त्र्योत्तरसंस्कृतपत्रपत्रिकाणां परिज्ञानम्।	Ap

CL: Cognitive Levels (R-Remember; U-Understanding; Ap-Apply; An-Analyze; E-Evaluate; C-Create).

CO-PO/PSO Mapping for the course:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	1	1	-	-	3	2	3	1	-	2	3	2	3	3	3	2
CO2	2	-	-	1	2	2	2	-	-	2	2	2	2	2	2	3
CO3	3	-	-	-	1	1	1	-	1	1	1	2	3	3	3	2
CO4	2	1	1	-	1	2	2	1	1	2	3	2	2	2	2	3
CO5	3	1	1	1	2	3	2	1	-	3	2	2	3	3	2	1

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"No Correlation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No. of Lectures	CO No.
I	संस्कृतपत्रपत्रिकाणां क्रमिकविकासः	15	1
II	संस्कृतपत्रपत्रिकाणां महत्त्वं, उद्देश्यः, समस्याः	16	2
III	सम्पादकानां व्यक्तित्वं	15	3
IV	स्वातन्त्र्यपूर्ववर्तिप्रमुखसंस्कृतपत्रपत्रिकाणां	14	4
V	स्वातन्त्र्योत्तरप्रमुखसंस्कृतपत्रपत्रिकाणां परिचयः	15	5

Books Recommended:

1. संस्कृत पत्रकारिता का इतिहास, डॉ. रामगोपाल मिश्र, विवेक प्रकाशन, नई दिल्ली
2. संस्कृत पत्रकारिता, डॉ. बलदेवानन्द सागर, संस्कृतभारती, नई दिल्ली, 2011

Reference Books:

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-III

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	2	III
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-351	धर्मशास्त्रम्		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		EA
100	30		70

LearningObjective (LO):

धर्मशास्त्रीयसिद्धान्तानां परिज्ञानम् ।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	पारस्करगृह्यसूत्रस्य मनुस्मृतेश्च परिचयः	U
2	पारस्करगृह्यसूत्रानुसारं यज्ञीयसंस्कारपरिज्ञानम्	Ap
3	मनुस्मृत्यनुसारेण सृष्ट्युत्पत्तिज्ञानम्	An
4	मनुस्मृत्यनुसारेण धर्मस्य लक्षणादीनां परिज्ञानम्	Ap
5	मनुस्मृत्यनुसारेण शिष्टाचारादि परिज्ञानम्	An

CL: CognitiveLevels(**R**-Remember; **U**-Understanding; **Ap**-Apply; **An**-Analyze; **E**-Evaluate; **C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	1	2	3	2	2	-	2	1	1	2	2	3	3	-	1	-
CO2	3	2	2	1	1	-	1	3	2	3	3	2	3	1	1	-
CO3	3	2	3	2	3	1	2	1	1	2	2	2	1	1	2	1
CO4	3	2	3	2	3	-	2	2	1	3	2	2	3	-	1	1
CO5	3	2	3	2	2	1	3	1	1	2	2	1	2	-	1	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	पारस्करगृह्यसूत्रस्य मनुस्मृतेश्च परिचयः	10	1
II	पारस्करगृह्यसूत्रम् प्रथमकाण्डम्	14	2
III	मनुस्मृतिः प्रथमोऽध्यायः	16	3
IV	मनुस्मृतिः द्वितीयोऽध्यायः 1तः120 पर्यन्तम् श्लोकाः	17	4
V	मनुस्मृतिः द्वितीयोऽध्यायः 121- समाप्तिपर्यन्तम् श्लोकाः	18	5

BooksRecommended:

1. मनुस्मृति, श्री हरगोविन्द शास्त्री, चौ. कृष्णदास अकादमी, वाराणसी, 2019
2. पाराशर गृह्यसूत्र, डॉ. सुधाकर मालवीय, चौ. प्रकाशन, वाराणसी, 2018

Reference Books:

1. धर्मशास्त्र का इतिहास, डॉ. पी.वी. काणे, उ.प्र. हिन्दी संस्थान, लखनऊ, 1992

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-III

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	2	III
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-352	ज्योतिषशास्त्रम्		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		EA
100	30		70

LearningObjective(LO):

ज्योतिषशास्त्रस्य सैद्धान्तिकतत्त्वानां परिचये सफलः भविष्यति ।

CourseOutcomes(CO):

CO No.	पाठ्यक्रमस्यान्ते छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति :-	C L
1	नक्षत्राणां परिचयः तथा तेषां विविधविशिष्टयोगानां प्रयोगात्मकं विश्लेषणं कर्तुं समर्थः भविष्यति।	A p
2	ग्रहाणां परिचयः तथा तेषां विविधविशिष्टयोगानां प्रयोगात्मकं विश्लेषणं कर्तुं समर्थः भविष्यति। ग्रहाणां दृष्टिस्तथा मित्रामित्रत्वविषयेऽपि ज्ञास्यति ।	A p
3	राशीनां परिचयः तथा तेषां विविधविशिष्टप्रयोगात्मकं विश्लेषणं कर्तुं समर्थः भविष्यति।	AP
4	दशम-भावस्य विशेषसंज्ञानां परिचयं प्राप्य तेषां विशेषतां विषये ज्ञास्यति	A p
5	ब्राह्मं, दिव्यं, सौर-चान्द्रादि नवविधकालमानां परिचयमवाप्तं तेषां विश्लेषणं कर्तुं समर्थो भविष्यति।	AP

CL: Cognitive Levels (R-Remember; U-Understanding; Ap-Apply; An-Analyze; E-Evaluate; C-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

P OCO	P O S											PS O				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
C01	2	3	3	2	1	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2
C02	3	2	3	2	2	1	2	1	3	3	3	3	2	3	1	3
C03	3	3	3	1	2	-	2	2	1	2	2	3	1	2	2	1
C04	3	3	2	1	1	2	2	1	1	2	1	3	3	3	1	2
C05	3	3	3	-	1	1	2	3	2	2	2	3	1	2	3	2

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

U ni t N o.	Topics	No.ofL ecture s	CO No.
I	अतिबृहदवकहडाचक्रतः नक्षत्राणां परिचयः	15	1
I	अतिबृहदवकहडाचक्रतः ग्रहाणां परिचयः.	15	2
I I I	अतिबृहदवकहडाचक्रतः राशीनां च परिचयः	15	3
I V	जातकपारिजातः दशमभावस्य ग्रहणयोश्च परिचयः	15	4
V	सिद्धान्ततत्त्वविवेकतः नवविधकालपरिचयः.	15	5

Books Recommended:

1. सिद्धान्ततत्त्वविवेक, कमलाकरभट्टप्रणीतम्
2. अतिबृहदवकहडाचक्रम्, काशीस्थ-संन्यासि-संस्कृतपाठशालीय-ज्योतिष-शास्त्राध्यापक-ज्योतिषाचार्य-तीर्थ-पण्डित श्रीसीतारामशर्मणा सम्पादितम् ।
3. श्रीदैवज्ञवैद्यनाथविरचितः, जातकपारिजातः, पण्डित श्रीकपिलेश्वरशास्त्रिणा स्वोपज्ञया 'सुधाशालिनी' समाख्यया संस्कृतटीका सहिता

ReferenceBooks:

श्रीमदैवज्ञ श्रीवराहमिहिराचार्येण विरचितम्, बृहज्जातकम् श्रीभट्टोत्पलसंस्कृतव्याख्यया तथा केदारदत्त-हिन्दी व्याख्ययोपेतम्, व्याख्याकारः केदार जोशी
महाभारतीय ज्योतिष, डा. शिवेश्वर उपाध्याय पूर्वाचार्य, ज्योतिषविभाग शासकीय दूधाधारी श्रीवैष्णव स्नातकोत्तर संस्कृत महाविद्यालय रायपुर (छत्तीसगढ़)

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-IV

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	2	IV
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-410	जातकालङ्कारः रमलनवरत्नं च		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks		CIA	ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

भावराशिचक्राणां ग्रहाणां च विविधस्थानानां व्यक्तित्वस्य उपरि प्रभावस्य विश्लेषणं कर्तुं समर्थः भविष्यति।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	पाठ्यक्रमस्यान्ते छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति -	
1	जातकालङ्कारग्रन्थग्रन्थकारयोः विषये परिचयमवाप्य तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति । तन्वादि भावानां विभिन्नसंज्ञानां शुभाशुभत्वञ्च अवगम्य तेषां समीक्षणे समर्थो भविष्यति। द्वादशभावानां विशेषसंज्ञानां परिचयं प्राप्य तेषां विशेषतां विषये ज्ञास्यति । ग्रहाणां दृष्टिस्तथा च तेषां मित्रामित्रत्वविषये ज्ञास्यति । विभिन्नाशुभयोगानवगम्य व्यावहारिकजीवने तेषामनुप्रयोगे दक्षो भविष्यति ।	Ap
2	अनिष्ट-परजात-परस्त्री-कुष्ठ-योगानवगम्यव्यभिचार-अपकीर्ति-हीनवीर्य-कामीयोग- वाचालयोगादिभिर्निर्मितानां विभिन्नाशुभयोगान् अवगम्य व्यावहारिकजीवने तेषामनुप्रयोगे दक्षो भविष्यति दाद-प्लीहा पंगु-वात-व्याधि-दन्त-दुर्गन्धि-नेत्र- खंजयोगादिभिर्निर्मितानां विभिन्नाशुभयोगान् अवगम्य व्यावहारिकजीवने तेषामनुप्रयोगे दक्षो भविष्यति ।तिथिवारनक्षत्रजनितविषकन्यायोगानवगम्य त द्विश्लेषणे क्षमो भविष्यति।	Ap

	विषकन्यायोगस्य भंगत्वं ज्ञास्यति । आयुः सम्बन्धितविविधयोगानवगम्य फलकथने सक्षमो भविष्यति । विविधयोगानवगम्य वर्षाद्यायुमानविषये ज्ञास्यति । कुण्डल्यां भावानुसारग्रहस्थितिमवगम्य जातकस्य भाग्यफलकथने दक्षो भविष्यति ।	
3	नवरत्नाननां संज्ञा, पाशनिर्माणविधिः, प्रस्तारनिर्माण विधिः, शकलानां नामानि तेषां स्वरूपं, लहयान, कब्जुदाखिल, आदि संज्ञानां तेषां फलं च ज्ञातुं समर्थो भविष्यन्ति ।	Ap
4	रमलज्योतिषमाध्यमेन प्रश्नज्ञानाय तथा द्वादशभावतः विभिन्न फलानां कथने सक्षमो भविष्यन्ति	Ap
5	मुष्टिकफलं, मूकप्रश्नकथनं, चोरज्ञानादिफलकथने समर्थो भविष्यन्ति ।	Ap

CL: Cognitive Levels (R-Remember; U-Understanding; Ap-Apply; An-Analyze; E-Evaluate; C-Create).

CO-PO/PSO Mapping for the course:

PO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	1	1	2	3	3	3	2	2	2	2	2	1	1	-	3	-
CO2	1	1	2	3	3	3	2	2	2	1	2	1	1	-	3	-
CO3	1	1	2	3	3	3	2	2	2	2	2	1	1	-	3	-
CO4	1	1	2	3	3	3	2	2	2	2	2	1	1	-	3	-
CO5	1	1	2	3	3	3	2	2	2	2	2	1	1	-	3	-

"3"-Strong; "2"-Moderate; "1"-Low; "-"-No Correlation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No. of Lectures	CO No.
I	जातकालङ्कारस्य संज्ञाध्यायतः भावाध्यायपर्यन्तम्	15	1
II	जातकालङ्कारस्य योगाध्यायतः समाप्तिपर्यन्तम्	15	2
III	रमलनवरत्नस्य संज्ञारत्नं बलाबलरत्नं च	15	3
IV	रमलनवरत्नस्य प्रश्नोपकरणरत्नं प्रश्नकथनप्रकाररत्नं च	15	4
V	रमलनवरत्नस्य प्रश्नविधिज्ञानरत्नतः समाप्तिपर्यन्तम्	15	5

Books Recommended:

श्री गणेशकविविरचितः जातकालङ्कारः सान्वयः 'हरभानु'- संस्कृतटीकया 'प्रज्ञावर्द्धिनी' हिन्दीटीकया च विभूषितः
सम्पादकः व्याख्याकारश्च डॉ. सत्येन्द्रमिश्रः चौखम्बा सुरभारती प्रकाशनः वाराणसी

Reference Books:

1. श्री गणेशकविविरचितः जातकालङ्कारः नवाख्यया हिन्दीव्याख्यया विभूषितः
व्याख्याकार डॉ सुरेश चन्द्र मिश्रः रंजन पब्लिकेशन्स 16 अंसारी रोड दरियागंज नई दिल्ली. 110002

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-IV

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	2	IV
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-420	बृहत्संहिता (वास्तुविद्याध्यायः)		Core
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
5	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective(LO):

वास्तु सिद्धान्तान् अवगत्य वास्तुसम्बद्धविशिष्टविषयेषु गभीरं चिन्तनं कर्तुं तथा वास्तुशास्त्रविशिष्टविधिं वर्णयितुं शक्नुयात्।

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
1	वास्तुशास्त्रस्योत्पत्तिं व्यक्तिकर्तुं समर्थो भविष्यति। राजगृहादिप्रमाणं विश्लेषणं कर्तुं समर्थो भविष्यति।	Ap
2	स्तम्भनाम तेषां निर्माणकथने, सर्वतोभद्रवास्तुलक्षणं, नन्द्यावर्तवास्तुलक्षणं, वर्द्धमानवास्तुलक्षणं, स्वस्तिकवास्तुलक्षणं, सर्वतोभद्रादि पञ्चचतुःशालानां फलकथने समर्थाः भविष्यन्ति।	An
3	वास्तुपुरुषस्याङ्गप्रविभागस्थं देवानां नाम, वास्तोः मर्मविभागकथनं, चतुर्वर्णानां वासादि ज्ञातुं शक्यन्ति।	An
4	वास्तवानुसारं शुभाशुभवृक्षादि ज्ञातुं, चातुर्वर्ण्यभूमिलक्षणम्, गृहारम्भपूर्वविधानादि ज्ञातुं शक्यन्ति।	Ap
5	शल्यज्ञानं, शिलान्यासकथनं, देवादिगृहनिर्णयं, गृहप्रवेशकालादि ज्ञातुं शक्यन्ति।	An

CL: Cognitive Levels(R-Remember;U-Understanding;Ap-Apply;An-Analyze;E-Evaluate;C-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
C01	3	3	3	-	1	-	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
C02	3	3	3	-	2	-	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
C03	3	3	3	-	3	-	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
C04	3	3	3	-	1	-	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-
C05	3	3	3	-	1	-	2	1	-	2	2	3	1	2	-	-

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.of Lectures	CO No.
I	बृहत्संहितातः वास्तुविद्याध्यायस्य आदितः 25 पर्यन्तम् श्लोकाः	15	1
II	बृहत्संहितातः वास्तुविद्याध्यायस्य 26तः 50 पर्यन्तम् श्लोकाः	15	2
III	बृहत्संहितातः वास्तुविद्याध्यायस्य 51तः 79 पर्यन्तम् श्लोकाः	15	3
IV	बृहत्संहितातः वास्तुविद्याध्यायस्य 76तः 102 पर्यन्तम् श्लोकाः	15	4
V	बृहत्संहितातः वास्तुविद्याध्यायस्य 103तः समाप्तिपर्यन्तम् श्लोकाः	15	5

BooksRecommended:

वराहमिहिरकृता बृहत्संहिता, व्याख्याकारः शर्मोपाहन पं० अच्युतानन्द झा, प्राक्कथन लेखकः प्रो० रामचन्द्रपाण्डेयः

ReferenceBooks:

श्रीवराहमिहिराचार्यविरचिता बृहत्संहिता, माया नाम्नि हिन्दी व्याख्यया सहिता सम्पादकोव्याख्याकारक्ष डॉ० सुरकान्त झा

एम.ए.कलासिक्स
ज्योतिषम्
Semester-IV

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	2	IV
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-431	अर्थशास्त्रम्		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
4	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective (LO):

कौटिल्यस्य अर्थशास्त्रीयसिद्धान्तानां परिज्ञानम् ।

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	कौटिल्यस्य अर्थशास्त्रस्य च परिचयः	Ap
2	अर्थशास्त्रीय विद्यासमुद्देश-त्रयीस्थापना-वार्तादण्डनीत्यादीनां परिज्ञानम्	An
3	अर्थशास्त्रीय वृद्धसंयोग-इन्द्रियजय-राजर्षिव्यवहार-अमात्यनियुक्तिपरिज्ञानम्	E
4	अर्थशास्त्रीय परिज्ञानम्	U
5	अर्थशास्त्रीय मन्त्रिपौरोहित्यनियुक्ति-अमात्यपरीक्षण-गुप्तचरनियुक्ति-स्वदेशविहिताविहिताचारपरिज्ञानम्	Ap

CL: CognitiveLevels(**R**-Remember; **U**-Understanding; **Ap**-Apply; **An**-Analyze; **E**-Evaluate; **C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	-	3	1	2	3	1	2	-	1	-	-	2	1	2	1	3
CO2	-	3	-	1	3	1	2	1	3	-	1	3	2	3	1	3
CO3	1	3	-	2	3	-	2	-	2	1	-	3	1	2	2	1
CO4	1	3	1	2	3	-	2	-	1	1	1	3	1	2	1	1
CO5	-	3	-	3	3	-	2	1	2	1	-	3	1	2	2	2

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	कौटिल्यस्य अर्थशास्त्रस्य च परिचयः	15	1
II	अर्थशास्त्रम् (प्रथमाधिकरणं 1-4 अध्यायाः)	15	2
III	अर्थशास्त्रम् (प्रथमाधिकरणं 5-8 अध्यायाः)	15	3
IV	अर्थशास्त्रम् (प्रथमाधिकरणं 9-12 अध्यायाः)	15	4
V	अर्थशास्त्रम् (प्रथमाधिकरणं 13-15 अध्यायाः)	15	5

BooksRecommended:

1. कौटिलीयम् अर्थशास्त्रम्, रामतेज शास्त्री, आर्यावर्त संस्कृति संस्थान दिल्ली 2022
2. कौटिलीयम् अर्थशास्त्रम्, वाचस्पति गैरोला, चौखम्बा विद्याभवन वाराणसी

ReferenceBooks:

एम.ए.कलासिक्स
ज्योतिषम्
Semester-IV

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	2	IV
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-432	पालि: प्राकृत-अपभ्रंशञ्च		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
4	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective(LO):

पालि-प्राकृत-अपभ्रंशपरिचयो भविष्यति ।

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	पालि-प्राकृत-अपभ्रंशपरिचयस्य ज्ञानं भविष्यति।	Ap
2	ससजातकम् महापजातिगोतमीगाथा इत्येषां परिचयः, सम्मावत्तना, माया देविया सुपिनं, ज्ञानं भविष्यति।	U
3	अभिलेखानां विश्लेषणक्षमतायाः विकासः भविष्यति।	An
4	प्राकृत भाषायाः ज्ञानं भविष्यति।	U
5	अपभ्रंश भाषायाः ज्ञानं प्रयोगक्षेत्रस्य भविष्यति।	Ap

CL:CognitiveLevels(**R**-Remember;**U**-Understanding;**Ap**-Apply;**An**-Analyze;**E**-Evaluate;**C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	2	3	2	1	1	-	2	2	1	1	1	3	2	2	2	1
CO2	3	3	1	2	3	-	2	1	-	1	1	3	1	3	2	1
CO3	3	3	3	2	2	1	2	2	1	2	3	2	2	2	1	2
CO4	2	2	2	2	2	1	2	1	-	2	1	3	3	3	1	1
CO5	3	3	3	1	2	1	2	1	1	2	2	3	1	2	3	2

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	पालि-प्राकृत-अपभ्रंशपरिचयः	15	1
II	पालि-प्राकृत-अपभ्रंशसंग्रहग्रन्थात् ससजातकम्, महापजातिगोतमीकथा, सम्मावत्तना, मायादेविया, सुपिनम् इत्येषां परिज्ञानम् ।	17	2
III	पालि-प्राकृत-अपभ्रंशसंग्रहग्रन्थात् गिरनारभिलेखः, वेसनगराभिलेखः, मथुराभिलेखः, हाथीगुम्फाभिलेखः, इत्येषां परिज्ञानम् ।	16	3
IV	पालि-प्राकृत-अपभ्रंशसंग्रहग्रन्थात् गाहासत्तसई, वसुदत्तकथा, मूलदेवकथा, गउडवहो इत्येषां परिज्ञानम् ।	13	4
V	पालि-प्राकृत-अपभ्रंशसंग्रहग्रन्थात् दोहाकोष, पउमचरिउ, अपभ्रंशमुक्तकसंग्रहः, पाहुडदोहा इत्येषां परिज्ञानम् ।	14	5

BooksRecommended:

- 1 प्राचीन भारतीय अभिलेखों का अध्ययन – वासुदेव उपाध्याय
2. पालि प्राकृत अपभ्रंश संग्रह – राम अवध पाण्डेय , रविनाथ मिश्र , प्रकाशक - विश्वविद्यालय प्रकाशन चौक वाराणसी

Reference Books:

1. अभिलेखमाला, पं रमाकांत झा, चौखम्बा विद्याभवन वाराणसी, 2013

एम.ए.कलासिक्स
ज्योतिषम्
Semester-IV

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	2	IV
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-441	दृश्यकव्यम्		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
4	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective(LO):

शूद्रकविरचितमृच्छकटिकस्य नाट्यशास्त्रीयसिद्धान्तानां परिज्ञानं, मानवीयमूल्यानां च परिज्ञानम्

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	शूद्रकस्य मृच्छकटिकस्य च परिचयः	Ap
2	मृच्छकटिकानुसारं चारुदत्तवसन्तसेनयोः उदात्तभावज्ञानम्	An
3	मृच्छकटिकानुसारं सामाजिकजीवनदर्शनम्	U
4	मृच्छकटिकानुसारं पुरातनकलाविशिष्टज्ञानम्	Ap
5	मृच्छकटिकानुसारं मानवीयमूल्याधारितकथावस्तुज्ञानम्	Ap

CL:CognitiveLevels(**R**-Remember;**U**-Understanding;**Ap**-Apply;**An**-Analyze;**E**-Evaluate;**C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	Pos											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	3	3	1	2	-	2	1	1	1	2	3	3	2	1	2
CO2	3	2	3	2	2	1	1	1	2	2	2	3	3	2	3	1
CO3	2	3	3	2	1	1	2	3	3	1	2	3	3	2	2	3
CO4	3	3	3	1	3	1	2	2	1	3	2	2	2	3	2	2
CO5	3	3	3	1	2	-	3	2	1	1	2	3	3	2	1	2

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	मृच्छकटिकस्य च परिचयः	10	1
II	मृच्छकटिकस्य 1 अंकः	15	2
III	मृच्छकटिकस्य 2 अंकः	15	3
IV	मृच्छकटिकस्य 3 अंकः	15	4
V	मृच्छकटिकस्य 4-5 अंकौ	20	5

BooksRecommended:

1. मृच्छकटिकम्, आचार्य जगदीश चन्द्र मिश्र, चौ. सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी, 2014
2. मृच्छकटिकम्, डॉ. गंगासागर राय, चौ. प्रकाशन, वाराणसी,

Reference Books:

एम.ए.कलासिक्स
ज्योतिषम्
Semester-IV

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	2	IV
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-442	संस्कृतशोधप्रविधिः		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
4	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		50Theory+20Practical

LearningObjective (LO):

संस्कृतशोधप्रविधिपरिज्ञानम्

CourseOutcomes (CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	शोधस्य संज्ञा-प्रकृति-परिसर-प्रकार-पद्धत्यादीनां परिज्ञानम्।	R
2	शोधस्य विषयनिर्वाचन-प्रकल्पसंरचना-तथ्यसंग्रहणादीनां परिज्ञानम्।	U
3	भाषान्तरीकरणादीनां परिज्ञानम्।	Ap
4	समीक्षात्मकग्रन्थादीनां सम्पादन-मुद्रण-संशोधनादिप्रविधीनां परिज्ञानम्।	Ap
5	शोधप्रबन्धनिर्माणप्रविधिपरिज्ञानम्।	C

CL: CognitiveLevels (**R**-Remember; **U**-Understanding; **Ap**-Apply; **An**-Analyze; **E**-Evaluate; **C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	1	3	3	2	2	1	-	-	2	2	3	3	2	3	1
CO2	3	3	2	3	2	2	1	1	1	2	3	2	2	3	3	-
CO3	3	3	3	3	2	2	1	-	1	2	2	3	3	2	2	1
CO4	2	2	3	2	3	2	1	1	1	1	1	3	3	3	3	-
CO5	3	1	3	3	2	3	1	1	-	2	2	3	2	3	3	1

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

Detailed Syllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	संस्कृतशोधप्रविधे: प्रथमपरिच्छेदः	16	1
II	संस्कृतशोधप्रविधे: द्वितीयपरिच्छेदः	15	2
III	संस्कृतशोधप्रविधे: तृतीयपरिच्छेदः	15	3
IV	संस्कृतशोधप्रविधे: चतुर्थपरिच्छेदः	14	4
V	संस्कृतशोधप्रविधे: पञ्चमपरिच्छेदः	15	5

Books Recommended:

संस्कृतशोधप्रविधिः, डॉ. सत्यनारायण आचार्य, सिद्धमहावीरपाटणा पुरी उडीसा 2012

ReferenceBooks:

एम.ए.कलासिक्स

ज्योतिषम्

Semester-IV

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	2	IV
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-451	पुराणेतिहासः		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
4	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective(LO):

रामायण-महाभारत-पुराणादीनां परिज्ञानम्।

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	महर्षिवाल्मीके: महर्षिवेदव्यासस्य च परिचयपरिज्ञानम्	U
2	रामायणस्य परिज्ञानम्	Ap
3	महाभारतस्य परिज्ञानम्	An
4	मत्स्य-वामन-वायु-ब्रह्मवैवर्त-ब्रह्माण्ड-ब्रह्म-भविष्य-भागवत-मार्कण्डेय-पुराणानां परिज्ञानम्	Ap
5	वाराह-स्कन्द-कूर्म-गरुड-लिङ्ग-पद्म-नारद-अग्नि-विष्णु-पुराणानां परिज्ञानम्	Ap

CL:CognitiveLevels(R-Remember;U-Understanding;Ap-Apply;An-Analyze;E-Evaluate;C-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO CO	POs											PSO				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	3	3	3	2	2	2	3	1	2	2	2	3	2	2	2	2
CO2	3	2	3	3	1	1	2	3	2	2	2	3	3	2	2	3
CO3	3	3	2	2	3	3	2	2	2	3	3	3	2	1	1	3
CO4	3	3	3	1	1	2	2	2	1	2	2	3	2	2	2	2
CO5	3	3	3	1	2	2	2	1	2	2	2	3	2	2	2	2

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLec tures	CO No.
I	महर्षिवाल्मीकि: महर्षिवेदव्यासस्य च परिचयः	15	1
II	रामायणस्य परिचयः	15	2
III	महाभारतस्य परिचयः	15	3
IV	मत्स्य-वामन-वायु-ब्रह्मवैवर्त-ब्रह्माण्ड-ब्रह्म-भविष्य-भागवत-मार्कण्डेय-पुराणानां सामान्यपरिचयः	15	4
V	वाराह-स्कन्द-कूर्म-गरुड-लिङ्ग-पद्म-नारद-अग्नि-विष्णु-पुराणानां सामान्यपरिचयः	15	5

Books Recommended:

1. रामायणम्, महर्षि वाल्मीकि, गीताप्रेस गोरखपुर
2. महाभारत, महर्षि व्यास, गीताप्रेस गोरखपुर
3. पुराण विमर्श, बलदेव उपाध्याय, चौ. प्रकाशन, वाराणसी

ReferenceBooks:

एम.ए.कलासिक्स
ज्योतिषम्
Semester-IV

Program	Subject	Year	Semester
M.A.	ज्योतिषम्	2	IV
CourseCode	CourseTitle		CourseType
JYO-452	संस्कृत-अदृष्ट-गद्य-पद्यव्याख्या निबन्धाश्च		Elective
Credit	HoursPerWeek(L-T-P)		
	L	T	P
4	0	6	0
MaximumMarks	CIA		ESE
100	30		70

LearningObjective(LO):

संस्कृत-अदृष्ट-गद्य-पद्यमाध्यमेन व्याख्यापद्धतिर्ज्ञानम् निबन्धादिसंरचनाज्ञानम्

CourseOutcomes(CO):

CO No.	ExpectedCourseOutcomes	CL
	Attheendofthecourse,thestudentswillbeableto:	
1	अदृष्टगद्यव्याख्यापद्धतिर्ज्ञानम्	C
2	अदृष्टपद्यव्याख्यापद्धतिर्ज्ञानम्	C
3	शास्त्रीयनिबन्धज्ञानम्	Ap
4	सामाजिकनिबन्धज्ञानम्	Ap
5	सांस्कृतिकनिबन्धज्ञानम्	Ap

CL:CognitiveLevels(**R**-Remember;**U**-Understanding;**Ap**-Apply;**An**-Analyze;**E**-Evaluate;**C**-Create).

CO-PO/PSOMappingforthecourse:

PO	Pos											PSO				
CO	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	3	4	5
CO1	1	3	3	2	3	3	2	1	1	3	2	1	3	2	1	2
CO2	1	2	3	3	2	3	2	1	-	3	2	1	2	3	2	2
CO3	-	3	2	3	1	3	2	-	1	2	3	1	3	3	1	1
CO4	1	3	3	2	3	2	2	1	1	3	3	1	3	2	2	1
CO5	-	3	3	2	3	1	3	1	1	2	3	1	2	3	1	3

"3"-Strong;"2"-Moderate;"1"-Low;"-"NoCorrelation

DetailedSyllabus:

Unit No.	Topics	No.ofLectures	CO No.
I	अदृष्टगद्यव्याख्या	15	1
II	अदृष्टपद्यव्याख्या	15	2
III	शास्त्रीयनिबन्धाः	15	3
IV	सामाजिकनिबन्धाः	15	4
V	सांस्कृतिकनिबन्धाः.	15	5

BooksRecommended:

1. संस्कृत निबन्ध शतकम्, कपिलदेवद्विवेदी, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी
2. संस्कृत निबन्ध चन्द्रिका, डॉ. राकेश शास्त्री, धर्मनीराजना प्रकाशन, दिल्ली, 2003
3. संस्कृत निबन्ध मन्दाकिनी, डॉ. आद्या प्रसाद मिश्र, अक्षयवट प्रकाशन, इलाहाबाद
4. बृहद् अनुवाद चन्द्रिका, चक्रधर नौटियाल हंस, मोतीलाल बनारसीदास, वाराणसी

ReferenceBooks:

